
5.3 CONSIDERACIONS FINALS

5.3.1 REFLEXIÓ FINAL

L'anàlisi del procés de construcció europea, de la importància creixent de l'educació, en general els resultats obtinguts a partir de l'estudi de camp i la informació recollida a través de les institucions educatives de la comarca del Tarragonès, ens aporten i destaquen clarament la importància que cada vegada més té l'educació per sentir com a ciutadans la dimensió europea.

Amb totes les dades analitzades veiem la manca de coordinació entre els diversos àmbits implicats en el procés educatiu (centres escolars, administració i altres institucions), és cert que entre l'escola i l'administració s'estableixen relacions directes i l'administració ajuda en el desenvolupament dels projectes europeus, però iniciatives de posades en comú, jornades *Comenius*, etc. se n'han fet a les nostres comarques, molt poques. És cert que es fan reunions a Barcelona amb els coordinadors de projectes, però caldria incloure futurs coordinadors per tal de motivar a una creixent participació.

L'actual societat individualista, ens ha de fer plantejar els nous reptes de l'educació per treballar per la diversitat i l'acceptació de la mateixa. El fenomen europeu, la obertura de fronteres, la mobilitat, etc. tenen un significat creixent d'intercanvi, però a la vegada ja han aparegut les primeres mostres de racisme i xenofòbia vers la immigració. Hem de recordar la història per no repetir-la i l'educació és la base definitiva per afavorir la democràcia i la convivència.

Des dels governs cal fer prospectiva social i educativa per prevenir i actuar abans que els conflictes s'agreugin. La UE ha de continuar preparant marcs jurídics i legislatius que afavoreixin la convivència.

En els darrers anys hem vist a la UE diferents processos, uns més silenciosos i d'altres més actius. És cert que ha patit diverses crisis a través de les quals els propis ciutadans s'han sentit distants, però això ha fet que des del propi Parlament Europeu es reconegués la necessitat d'apropar la idea d'Europa Unida als ciutadans.

A nivell europeu caldrà treballar la cultura de la prevenció, i més amb la Unió dels 25 membres. Serà una tasca complexa, però la UE no es pot oblidar de la participació de tots; no es pot substituir cap govern nacional i estatal, tal i com deia Vázquez Montalban es *"tendeix a convertir els Parlaments nacionals i estatals en simples teatres on es desenvolupa la dramaturgia d'una democràcia per a professionals"*¹⁵¹, ja que qui té el poder econòmic té el Poder. Només a través de la participació de tots es podrà mantenir la unificació.

---

¹⁵¹ VÁZQUEZ MONTALBAN, M. (1999): "La reconstrucción de la esperanza". El País, diumenge 7 de novembre, número 1283.

No podem deixar d'esmentar el què ha significat històricament l'acord entre EEUU, Espanya i Gran Bretanya vers la seva participació a Irak, en contra de l'ONU, veient la pròpia organització, la seva autoritat soscavada per les decisions unilaterals d'uns quants. Això ha fet qüestionar a la pròpia UE la fragilitat de la Unió.

Considerem que s'ha de continuar afavorint l'educació, perquè aquesta segueixi treballant per la participació democràtica i per ajudar a assolir la capacitat d'autonomia i de reflexió imprescindible per a l'exercici dels drets cívics per assolir la sobirania personal i per fer front als reptes de futur.

Aquest fet però, s'ha de fer efectiu invertint més en recursos humans, ja que encara queden lluny els objectius que s'han proposat d'ésser assolits en educació fins l'any 2010.

Per finalitzar, reiterem la nostra convicció de la importància de l'educació per la construcció de la ciutadania europea. Per la qual cosa, totes les accions que s'enfoquen vers la comunicació i l'intercanvi entre els ciutadans europeus, han de contribuir a poder crear un món millor.

5.3.2 ELS LÍMITS DE LA INVESTIGACIÓ

Tot treball de recerca, i aquest no serà una excepció, no està exempt de limitacions.

El fet de passar els qüestionaris durant el curs 1997-1998, un moment històric diferent a l'actual, motiva el que segurament aquestes dades dels centres, al dia d'avui, serien diferents. Malgrat, creiem que el retrat de la informació recollida, és expressiva d'una realitat.

Considerem que tenir coneixement de la situació real, i de com pot evolucionar, facilita la reflexió present i futura sobre el que representa avui en dia la dimensió europea a les institucions educatives, la qual cosa a la vegada, ens obre futures línies d'investigació.

Aquest document proporciona alguns elements a les persones interessades en el tema, per iniciar una reflexió sobre els múltiples interrogants que tenim oberts en aquesta temàtica i els reptes que això planteja a la comunitat educativa. Per això es remet molt sovint a bibliografia diversa (llibres, revistes, webs, etc.) que permetrà als qui ho desitgin, realitzar una feina posterior d'aprofundiment en temes concrets.

Hem de partir del fet de que el treball sobre la dimensió europea exercida amb més o menys grau de voluntarietat, és una resposta a una necessitat social, i que la pròpia societat s'ha de qüestionar la rellevància d'aquesta dimensió.

En aquesta recerca tampoc ens ha semblat oportú presentar estratègies i metodologies pedagògiques específiques per al tractament de la dimensió europea a les institucions

educatives, ja que estava plantejada des d'un principi com una anàlisi de la realitat als centres d'ESO del Tarragonès completada amb informació sobre altres institucions de la mateixa implicades en l'educació.

5.3.3 FUTURES LÍNIES D'INVESTIGACIÓ

Tot el treball d'investigació enceta noves preguntes, interrogants i reptes pel futur. Al llarg d'aquest estudi, explícitament i implícitament, també s'han obert noves línies de reflexió i discussió, concretament sobre la motivació vers la participació en projectes europeus, la formació del professorat, etc. Per això volem deixar portes obertes per al nostre futur investigador i apuntar les línies d'investigació que podrien examinar-se des de la perspectiva de l'estudi realitzat, ja sigui de resultes d'aspectes complementaris que serien oportuns a considerar, com també d'aquelles qüestions que es plantegen arran dels resultats que s'han pogut obtenir i que poguessin aprofundir en aspectes concrets.

Dins de l'estudi de la dimensió europea als centres d'ESO del Tarragonès seria interessant:

- Analitzar amb més profunditat la formació en la dimensió europea del professorat, futur docent de secundària;
- Realitzar un estudi comparatiu, aplicant els qüestionaris als alumnes i professors dels centres d'ESO, del Tarragonès o amb altres comarques i regions.
- Estudiar com es va adaptant la formació del professorat als nous esdeveniments europeus en ensenyaments superiors;
- També es podrien activar estudis específics d'alguns dels punts de la investigació presentada.
- El camp de recerca pot ésser molt ampli i, es podria ampliar a altres àmbits no exclusivament educatius (camp social, associacions, etc.)

L'estudi és a la vegada un reconeixement a totes aquelles persones que han dedicat part del seu temps a treballar la dimensió europea perquè creuen que és el millor camí per sentir-se ciutadà i per a aconseguir la pau i la convivència en un món intercultural.